

**Szakmai beszámoló a Nemzeti Kulturális Alap 204111/04025. pályázati azonosító számú,
11 darab 1890 és 1945 között készült fejfedő restaurálása témájú pályázatról**

Restaurálási jegyzőkönyv

1.

Megnevezés: 1908 M zászlósi tábori sapka.

Leltári szám: 2374/RU

Leírás:

Anyaga világoskék tükörposztó, díszítése: 2 db aranyozott fémgomb és selyemből készült sapkarózsa 1. FJ monogrammal

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Erősen szennyezett, molyrágta, bélés és izzasztó hiányzik

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról.

A sapka portalanítása, habos tisztítás nem ionos mosószerrel, a mosószermaradványok eltávolítása desztillált vízzel, formára szárítás A lyukak élbe foltozása megfelelően színezett posztóval és selyemszállal. Új bélést kapott az analógiák alapján színezett pamutatlaszból és új, színezett kecskebőr izzasztót. Dokumentáció készítés.

2.

Megnevezés: Huszársapka gyermekméretben.

Leltári szám: 92.10.1

Leírás: Anyaga: rozsdavörös tükörposztó, bélése nincs, díszítése 1 db fémgomb, FJ I. monogramos fémből készült csákórózsa

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Erősen szennyezett, deformált, molyrágott, ragasztónyomok vannak rajta.

1 gomb hiányzik, bélés és izzasztó nyoma nem látszik

Fémek közepesen oxidáltak.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

A tárgy portalanítása, ragasztónyomok kioldása és tisztítás többszöri nemionos mosószeres oldattal a textilből, a mosószermaradványok eltávolítása desztillált vízzel, formára szárítás szobahőmérsékleten, fémek korrózió-mentesítése mechanikusan. Az alsó és oldalsó varrások részleges bontása. A lyukak élbe foltozása, gomb pótlása. Dokumentáció készítés.

3.

Megnevezés: Cs. és kir. testórség altiszti sapka.

Leltári szám: 1029/RU

Leírás:

Anyaga: fekete tükörposztó. Díszítése: három fémgomb, piros paszpól, sárga selyemzsinór, és selyemből készült csákórozsa FJ monogrammal, lakkbőr ellenző és szíj. Bélése fekete vászon.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Enyhén szennyezett, a kartonváz erősen deformálódott, helyenként megtört, bélése szakadt. Az acélmerevítő törött. A fémrészek erősen korrodáltak, a szemernyő bőre törött, erősen deformált. Izzasztó hiányzik.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

A tárgy portalanítása, teljes bontás. Fémrészek korrózió mentesítése, lakkbőr tisztítása. A textilrészek tisztítása nem ionos mosószer habjával, desztillált vízzel, formára szárítás.

A régi karton megmenthető volt, a deformációk helyreigazítása és javítása keményítővel és japán papírral történt. A szemernyő bőrét párasítás ellenére sem lehetett kiegyengetni, csak a lakkbőr ragasztására volt mód. Bélés varrókonzerválása. Izzasztó pótlása bőrből. Összeállítás. Dokumentáció készítés.

4.

1. Adatok

Megnevezés: Altiszti társasági sapka.

Leltári szám: 78.43.1

Leírás: Anyaga: festett barna bőrből készült ellenző, sávolykötésű szövet, Díszítése: fémfonals csákórózsa, hiányos, 3 db ezüstsínű fémgomb, fémfonals zsinórzat és viaszosvászon szíj és izzasztó. Bélése nyers színű selyem.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Erősen szennyezett, formája erősen deformálódott, kartonból készül váza törött, alapszöveve néhány helyen lyukas. A fémmerevítő törött vagy deformált. A fémfonalak erősen korrodáltak, izzasztója rongyos, bélése sok helyen lyukas, foltos. A sapkarózsa közepe kiesett.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

A tárgy portalanítása, teljes szétszedés. Szövetrészek többszöri habos tisztítása nem ionos mosószerrel. A fém-részek mechanikus tisztítása, amennyire lehetséges.

A merevítő kartont sikerült megmenteni, japán papírral helyrelehetett állítani a formát és kitölteni a hiányokat. Mivel még így sem viselte volna el a szövet feszítését és az újra

összevarrást, ezért enyvvel kreplint kellett felkasírozni rá, alul felül visszahajtva. A merevítő acél erős deformációját lágyítás után fejformán lehetett elvégezni. A szövet hibáinak varrókonzerválása és a bélés konzerválása alámászatással. A viaszosvászon konzerválása: a széleken Planatol-lal rögzítve a feslő szálakat, a szemernyő melletti részen a vászoncsíkból csak néhány foszlány maradt, ide új vászon került. A sapkarózsa közepének felerősítése. Összeállítás. Dokumentáció készítés.

5.

1. Adatok

Megnevezés: Tiszti társasági sapka.

Leltári szám: 0206/RU

Leírás:

Fekete, vékony gyapjuszövetből készült, karton merevítésű, fekete félselyem atlaszbéléssel, a szemernyő feketére festett papír és viaszosvászon bőrszegéssel, lakkbőr állszi. .Díszítése fekete-sárga selyem zsinórzat, fémfonalas sapkarózsa nemzetiszín középpel, 3 db rézszínű gomb. Izzasztója viaszosvászon.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Poros, szennyezett, tetején a textil ragasztással javított, ragasztófeltos és az első részén hiányos, felhasadt, a merevítő fém kilátszik. A karton merevítés több helyen eltört, hiányos. Ellenzője egy helyen végig berepedt, a másik oldalon megtört. A viaszosvászon erősen kopott, hátul hiányos, a selyemre a régebbi javítás során felragasztották. A sapkarózsa fémfonallal hímzett FJ1 közepét festékekkel nemzetiszínűre kenték át, a többi fémfonal zöld rézkorróziótól színeződött el.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

A tárgy portalanítása, teljes szétszedés. A fémekekről a korrózió eltávolítása fizikai úton, ékszertisztító kendővel. A sapkarózsa az anyagvizsgálatok alapján annyira rossz megtartású fémfonalakat tartalmaz, hogy pakolással is beszívódna a vegyszer a bélfonalakba és savas kémhatásuk károsítaná a pamutot, ezért csak ecsettel desztillált víz, alkohol és zsíralkohol szulfát keverékét lehetett rá felvinni, majd újabb desztillált vizes ecseteléssel semlegesíteni. A textil részeken a ragasztások leoldása a vizsgálatok alapján 50% alkohol és 50% etilacetát keverékével sikerült a legjobban, de halvány foltok maradtak a tetőrészen. A gyapjuszövet textilrészek tisztítása nem ionos mosószer habjával, a bélés desztillált vizes áttörése.

A régi karton kiegészítése japán papírral, merevítése rizskeményítő kreplín kasírozással készült, alul-felül visszahajtva a textilt. A tetőrész textiljének részleges megbontása, alátámasztása organzával, a hiányzó folt beültetése élben. A többi lyukon hasonló kiegészítés történt, a régi, ragasztott foltok eltávolítása után. A szemernyőt a töréseknél papírhasítás után savmentes karton betétekkel sikerült megerősíteni, a varrásnyomoknál széthasadozott viaszosvászon alá kreplín került, hogy elbírja az öltéseket. A bőr szegé hiányának pótlása színezett kecskebőrrel. Összeállítás. Dokumentáció készítés.

6.

1. Adatok

Megnevezés: Altiszti sapka, M. kir. Államrendőrség

Leltári szám: 3181/RU

Leírás: Vékony, fekete gyapjuszövetből készült, karton merevítésű, fekete vászonbéléssel, fekete lakkbőr ellenző és viaszosvászon állszíj. Díszítése fémfonalas zsinórzat, fémfonalas sapkarózsa nemzetiszín középpel, 3 db rézszínű gomb. Izzasztója kecskebőr.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Enyhén poros. Egy merevítő drót a tárgy melléklete. A karton merevítés több helyen eltörött, beszakadt. Ellenzőjén a festék mélyen berepedezett, baloldalon a varrás elengedett. A sapkarózsa nemzetiszín közepe leesett. Gombjai és fémfonalas részei erősen korrodáltak.

3. Restaurálás

3.1. Előkészítés:

Fotódokumentáció készül a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

3.2. Tisztítás:

A tárgy portalanítása, teljes szétszedés. A fémekekről a korrózió eltávolítása fizikai és kémiai úton: vegyszeres pakolással trinátrium-citrát 5% oldatának CMC-s keverékével. A textilrészek tisztítása nem ionos mosószer habjával, öblítés desztillált vízzel, szárítás méretre tűzve. Az izzasztón a hibás, áthúzott leltári szám halványítása alkohollal.

A régi karton kiegészítése japán papírral. A sapkarózsa közepének rögzítése. Összeállítás. Dokumentáció készítés.

7.

1. Adatok

Megnevezés: Német legénységi tábori sapka, 3. brandenburgi huszárezred.

Leltári szám: 3699/RU

Leírás: Vörös és sötétkék posztóból készült fehér posztó paszpolozással, bélése piros vászon, a sötétkék rész kartonnal merevített. Izzasztója nyomott bőr. Fehér-fekete fém sapkarózsa mellékelve a tárgyhoz.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Poros, vastag, zsíros szennyeződés a fejjel érintkező részeken, kívül erős feketés szennyeződés. A posztó molyrágta, főként a sötétkék részeken, a vörös posztó egy része az izzasztó vonalában hiányos. A karton merevítés megtört, eltört, az izzasztó hiányos. Saját sapkarózsa nincs, másolattal pótlendő.

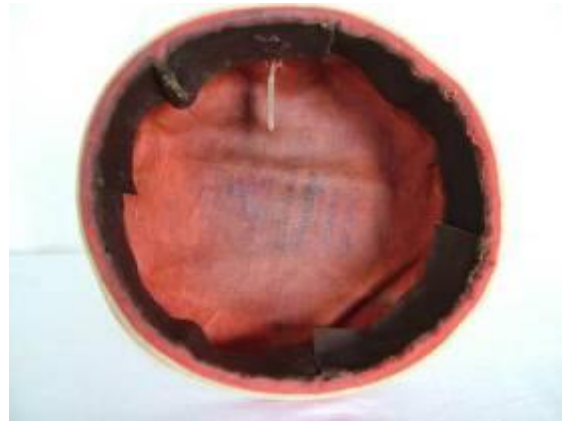
3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Az anyagvizsgálatok kimutatták, hogy a bélés piros anyagának színezéke (valószínűleg fukszin) csak a szálak felületére tapad, bármilyen típusú mosószerral, oldószerral tamponálva vagy dörzsölve erősen fakul. Méretvétel a merevítő kartonról.

Portalanítás. Az izzasztó lebontása, a karton és a bélés kifejtése. Mindkettő erősen károsodott, nem állítható megfelelően helyre. A zsíros szennyeződések meglazítása foltbenzinnel, hátoldaltól ecseteléssel és a színoldalon papírvattás elszívással. A fejtetőn előtűnt a szennyeződés alól a gyártó cégjelzése „Otto Hertz” „Kü....” (Königliche?) „Rathenow” „Mark(?) str 8”, meg a logó és egy későbbi föléje írt felirat „Husar”. A betűk regnáló levédést és felette a nyomás mélyedései mentén retust. A posztó színtartónak bizonyult, nedves tisztítást kapott zsíralkohol-szulfát 0,01% oldatával többször ismételve, majd desztillált vizes öblítés és méretre szárítás.

A sötétkék posztó részleges alátámasztása és varró konzerválása élbe varrott foltokkal, a vörös posztó hiányának kipótlása részleges alátámasztás mellett. Az izzasztó kipótlása jellegében hasonló bőrrel. Új, savmentes kartonból készül felső és oldalsó merevítés készítése. Összeállítás. A sapkarózsa nem illeszkedett a sapkán látható nyomokkal, ezért újabb kutatás után a muzeológussal egyeztetve nem került fel, a megfelelő másolat beszerzése folyamatban van. Dokumentáció készítés.

8.

1. Adatok

Megnevezés: Finn tisztisapka.

Leltári szám: 3132/RU

Leírás: Nyers és sötétkék posztóból készült, bélése szürke pamutatlasz. Ellenzője és állszíja festett bőr. Izzasztója festett, nyomott (kecske?) bőr. 3 db oroszországi címeres gomb és egy kék-fehér fém sapkarózsa díszíti. A sötétkék rész valószínűleg kartonnal merevített. Háton az izzasztónál cukorspárgával két helyen átszúrták és az adományozásról szóló viaszpecsétes kartonlapot erősítettek hozzá. Elején a felirat és a leltári szám rozsdás gombostűvel rászúrva.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Erősen poros, szennyezett, a nyers színű részek sötétszürkék. A kartonnal merevített oldalrész meghajlott, erősen deformálódott. A posztó molyette, főként a nyers színű részekben. A ráerősített kartonlap erősen szennyezett, poros, a viaszpecsét a szélein kissé hiányos, a por beleragadt. A címeres gombok közepesen korrodáltak.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Az anyagvizsgálatok a gombok rovátkáiban található fehér port nátrium-hidrogénkarbonátnak mutatták, tehát tisztításból visszamaradt anyag. A muzeológus szerint ezüstözött fémgombok járnak a tárgyhoz.

A gombostűvel feltűzött kartonlap eltávolítása. Portalanítás. Az adományozó karton megtisztítása radírpórral és izolálása. A textil részek kíméletes tisztítása nem ionos mosószer habjával, majd desztillált vízzel a mosószermaradékok eltávolítása. A tisztítás során a papír a nedvességtől megpuhult és formára száríthatóvá vált. A gombok eltávolítása, fémig tisztítása és újraezüstözése elektródos módszerrel. Az állszíj réseinek kipótlása bőrpórral és retusálása.

A molyragott részek varrókonzerválása részleges alátámasztással és megfelelően színezett gyapjúszövetből készült élbe varrott foltokkal. Összeállítás. Dokumentáció készítés.

9.

1. Adatok

Megnevezés: 1908 M tiszti tábori sapka.

Leltári szám:2413/RU

Leírás:Vékony, csukaszürke gyapjúszővetből készült, bélése halványszürke selyematlasz. Merevítése vékony karton. Izzasztója hiányzik, csak festett bőr maradványok láthatók. Szemernyője vékony barna kecskebőrrel bélelt fekete, festett bőr. Két gombja rézsínű, sapkarózsája aranyszínű fémfonállal készült, hímzett, felirata 1FJ.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Közepesen poros, a tetőrészen erősen szennyezett. A szövetrészek sokszorosán stoppoltak. Bélése szakadt, a merevítő papír megtört, elszakadt. Izzasztója hiányzik, szemernyőjének külső bőre eltörött. A fémek állapota kielégítő.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

Portalanítás. Szétbontás: papírmerevítés, izzasztó maradványok és ellenző levétele. Méretvétel a papírról. A textilrészek nem ionos mosószer habjával történő tisztítása, a mosószermaradványok eltávolítása desztillált vízzel és formára szárítás.

Ellenző bélés részleges lebontása és vékony nyersbőrrel való alátámasztása, ragasztása, retusálása. Új papír merevítő készítése, a bélés varrókonzerválása részleges alátámasztással. A régi javítások teljes bontása. A gyapjúszővet varrókonzerválása részleges alátámasztás mellett. Összeállítás, az izzasztó pótlása kecskebőrből. Dokumentáció készítés.

10.

1. Adatok

Megnevezés: Cs. és kir. egészségügyi csapat tábori sapka.

Leltári szám: 2447/RU

Kor: 20. század

Leírás: Fekete posztóból készült, piros vászonbéléssel. Merevítése karton és fém. Szemernyője festett karton viaszosvászon szegéllyel. Izzasztója viaszosvászon. Sapkarózsája rézszínű.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

Közepesen poros, szennyezett. Szemernyője és merevítése eltörött, deformált. A fém merevítés elől átszúrta a posztót és kilóg. Gombjai kissé deformáltak, alig korrodáltak. Minimális molyrágás látható a posztón, izzasztója és bélése újszerű. Sapkarózsája leesett.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

Portalanítás, papír részek és fém merevítő kibontása. A textilrészek áttörlése desztillált vízzel. A régi karton merevítése, kiegészítése japán papírral. A szemernyő javítása papírhasítással és retusálással. Fém merevítő végére forrasztással lezáró gombfej készítése, a kiszúrt posztó rész kibontása, alátámasztása, varrókonzerválása. A tárgy összeállítása, gombok felvarrása, sapkarózsza rögzítése. Dokumentáció készítés.

11.

1. Adatok

Megnevezés: Cs. és kir. egészségügyi csapat tábori sapka.

Leltári szám: 2451/RU

Kor: 20. század

Leírás: Fekete posztóból készült, izzasztó viaszosvászon, szemernyője festett bőr, gombja és sapkarózsája rézsínű.

2. Állapotfelmérés restaurálás előtt:

.Közepesen poros, szennyezett, bélése hiányzik, izzasztója kopott, szakadt, hiányos. Egy gombja hiányzik, a szemernyő a bal oldalon leszakadt. Fém részei kissé korrodáltak. Szemernyője deformált és erősen aszimmetrikusan varrták fel.

3. Restaurálás

Fotódokumentáció készült a kiinduló állapotról. Anyagvizsgálatok.

A tárgy portalanítása. A textilrészek tisztítása nem ionos mosószer habjával, a mosószermaradék eltávolítása desztillált vízzel, formára szárítás. A fém részek mechanikus tisztítása.

Izzasztó kibontása, teljes alátámasztása, szemernyő felerősítése, izzasztó visszavarrása, gomb pótlása. Mivel a belsejében lévő cipészvászon arra utalt, hogy bélelt volt, ezért a muzeológussal egyeztetve, analógiák alapján vászonbélés készült. Dokumentáció készítés.

A restaurált fejedők a Hadtörténeti Múzeumföldszinti aulájában kerültek kiállításra 2018 nyarán.

A pályázatról készült szakmai beszámoló a <http://www.militaria.hu/hadtorteneti-intezet-es-muzeum/palyazatok> linken olvasható.